

זמני כניסת שבת

Baltimore, MD - 4:38	Minneapolis, MN - 4:26
Brooklyn, NY - 4:23	Miami, FL - 5:25
Chicago, IL - 4:12	Monsey, NY - 4:22
Houston, Texas - 5:17	Montreal, Quebec - 4:05
Johannesburg, S. Africa - 6:46	Passaic, NJ - 4:23
Lakewood/Deal, NJ - 4:26	Toronto, Ontario - 4:35
London, UK - 3:49	Yerushalayim - 4:12
Los Angeles, CA - 4:38	Zurich, Switzerland - 4:30

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ויגש, תשפ"ה

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

למול גוים

פרעה אמר למצרים כל אשר יאמר לכם יוסף תעשו, ואמרו במדרש שיוסף צוה להם למול. וע' רמ"א סי' רס"ג ה' דאסור למול עכו"ם, ומקורו בב"י סוס"י רס"ו בשם רבינו ירוחם. וברמ"א הנ"ל משמע דלעולם אסור, וע' ט"ז הטעם כי אברהם מבחין במילה ולא יכניס אותו לגיהנום.

וע' ראשון לציון שהק' דהא ממילא בטיל הסימן משום שיש הרבה ישמעאלים מהולים, ובש"ך פי' כוונת הרמ"א רק לצורך רפואה כי אסור לרפאותו, כי כן משמע בגמ' ע"ז, וכן מבואר ברמ"א רס"ח ח'. אכן ע' אורח מישור על ד"מ הארוך שהק' אמאי צריך ב"י בשם ר' ירוחם, והרי מפורש כן בע"ז כ"ו ע"ב.

וע' ראשון לציון מהאוה"ח על הרמ"א שכתב דדינו דוקא אם אין לישראל כלום ממילה זו משא"כ אם מרויח ממנו. והביא ראיה מיוסף שאמרו במדרש עה"פ כל אשר יאמר לכם תעשו שיוסף צוה להם למול ובודאי לא היה לגירות דהרי כתיב וישימו לו לבדו ולהם לבדם כי לא יוכלון המצרים וכו'.

ובאמת בשו"ת מעיל צדקה י"ד הביא מהזוהר שחטא יוסף במה שהחתים אות ברית קודש במצרים. ומובא בפ"ת רס"ג.

וע' שרידי אש, בדפוס חדש יו"ד סי' ס'. (וע"ש שביקש בנו של מטה לוי ח"ב לכתוב הערות, וכתב הערה על מה שהתיר שם למול בן הנכרית, ובנו השמיטו מהדפוס משום כבוד אביו).

ויש מתירים אם אין עושה פריעה, וע' מהר"ם שיק. ויש מתירים אם עושה כדי שיוכל אח"כ למול ישראל.

אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו כל נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש (מו, טו)

רש"י: ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב, אלא זו יוכבד שנולדה בין החומות בכניסתן לעיר, שנאמר אשר ילדה אותה ללוי במצרים, לידתה במצרים ואין הורתה במצרים.

הקשה באבן עזרא: יוצא לפי"ז בחשבון שכשילדה יוכבד את משה הייתה בת ק"ל שנה, וא"כ למה לא הזכיר הכתוב הפלא שנעשה עמה ולמה הזכיר רק את הנס של שרה שהייתה בת תשעים?

ותירץ הרמב"ן: "כי הנסים הנעשים ע"י נביא שהתנבא כן מתחילה, או מלאך יגלה במלאכות השם, יזכירם הכתוב, והנעשים מאליהם לעזור צדיק או להכרית רשע, לא יזכרו בתורה או בנביאים", ע"ש.

ביאור דבריו הק': אם לפני המעשה בא נביא או מלאך ובישר את בוא הנס, אז נשמע דבר ד' נקי מכל רבב ועפר, והכל רואים בבירור את הנס ללא תערובת של טבע, אך נס שלא נתבשר ע"י נביא או מלאך, דוגמת הנס של יוכבד, לא נכתב בתורה, כי הוא מעורב בק"נ טעמים של עפר וחומר, "נס" כזה אינו תורה.

הצלת ישיבת מיר מתוך השואה האיומה הייתה בוודאי ע"י ניסים גלויים, כידוע. ואילו היה נשלח מלאך מן השמים לבשר ע"כ היו הנסים בחינה של התגלות השכינה ממש. אבל מאחר שלא היה מלאך, היה חול רב זרוי על העיניים בכך שראו כל מיני טבעים, כ'קונסול' ו'ויזות' וכדו'. ואף כי ברור שלא היו הטבעים הללו אלא אחיזת עיניים, בכ"ז היה דבר ד' מכוסה בעפר הטבע.

כמו"כ כל מה שאירע לנו בארה"ק במלחמה האחרונה [מלחמת ששת הימים. ה.ה.], "אז נבהלו אלופי אדום" "תפול עליהם אימתה ופחד", כולו נס היה, וכל הטבעים שמסביב - אווירונים וטנקים לא היו אלא כדי לכסות את עינינו מלראות את ניסי ה' הגלויים, וחושך אפף את דבר ה' וכבודו ית'.

מרון רה"י שה"ת הגאון הרב חיים שמואלביץ זצללה"ה
נלב"ע ג' בסבת תשל"ט

בפחד מוות מותר לבקש

מרון ראש הישיבה שה"ת הגאון הרב חיים שמואלביץ זצללה"ה סיפר בחתונת בתו השלישית את הסיפור הבא:

"נקראתי למטטרה היפנית בשנחאי. ידעתי מה הם רוצים לדעת, ממה חיים 350 בחורים שאינם עובדים...?! כולם ידעו, מהקומה השלישית, הבולשת היפנית, לא חוזרים חיים! פחד מוות נפל עלי כשעליתי לשם.

בלכתי התפללתי כך: רבש"ע, אם אתה בוחר בי לקרבן, אני הולך בשמחה. אבל אם אחזור משם חי אני מבקש ממך שלושה דברים. הייתה לי הזכות לבקש, כשנברא נמצא בפחד מוות, בשכר זה מותר לו לבקש, ובקשתי שלושה דברים:

א. רבש"ע, אני מבקש ממך שכאשר אזכה לצאת מן הגיהנום פה, שתפטור אותי מן העול הכספי של הישיבה.

ב. רבש"ע, אני מבקש ממך שאזכה להשיא את בנותיי לתלמידי חכמים.

ג. רבש"ע, אני מבקש ממך שאזכה לגדל בנים תלמידי חכמים.

את התפילה הזאת התפללתי... את זה דיברתי עם הקב"ה כשעליתי לשם. אם מכל זה לא יצא אלא פחד מוות... על פחד מוות מותר לאדם לבקש.

מה שקרה שם למעלה איני יכול לספר... אבל חזרתי משם...

שתי תפילות התקיימו כבר, מעול הכספים אני פטור ובתי השלישית נישאת לתלמיד חכם... גם התפילה השלישית עוד תתקיים בע"ה...

מתוך 'מח ולב'

דברי רבותינו

דברי הימים

הכרת הטוב

והנה אחז"ל במדרש שוח"ט (תהלים קיח, א): "הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו", זהו שאמר הכתוב ישעיה (יב, א): "ואמר ביום ההוא אודך ד' כי אנפת בי" ופירוש, ביום ההוא כשיפדה אותנו הקב"ה, יאמרו: אודך ד' וכו'. אין לישראל שישלמו להקב"ה אלא הודיה בלבד על כל הטובה שהוא עושה עמהם". ודאי שאין לאדם דבר בעולם שיוכל לשלם בו לקב"ה על אחת מני אלף אלפי מהטובות שעושה עמו הקב"ה. אבל דבר אחד יכול הוא לעשות, והוא ההודאה. וממשיך המדרש שם: "כיון שראה דוד היאך ההודיה טובה, אמר: הודו לד' כי טוב, וכן הוא אומר (משלי כח, יג): "מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירוחם", ואומר (תהלים לב, ה): "אודה עלי פשעי לד'", והמשך הפסוק הוא: "ואתה נשאת עון חטאתי סלה", שבשביל שהודיתי נשאת עוני.

ולכאורה דברי המדרש צריכים עיון, דדימה את הפסוק: "הודו לד' כי טוב" ואת הפסוק "אודך ד' כי אנפת בי" שהם מלשון הודיה, לפסוק: "מודה ועוזב ירוחם", ולפסוק: "אודה עלי פשעיו", שהם מלשון וידוי והודאת בע"ד. מבואר א"כ מדברי המדרש שהכל ענין אחד, ו"תודה" פירושה שהאדם מודה שהוא מחויב, ומי שאינו מודה על טובה שעשו לו, הרי זה משום שאינו מודה שחייב, והוא נקרא כפוי טובה, כי אינו מודה בחיובו, ולכך אינו אומר תודה. וזהו שאמר הכתוב: "מכסה פשעיו לא יצליח", דאם אינו מכיר בחובו, ממילא אינו מבקש מחילה עליהם ולכך לא יצליח. לומדים אנו, שהן בחטאים שעושה האדם והן בטובות שגומל לו הקב"ה, צריך האדם להרגיש שהוא מחויב, ומכח זה הוא יודה לקב"ה על הטובות ויבקש מחילה על חטאיו.

*

רבינו הגר"ח זצ"ל היה מקשה עה"פ (תהלים לז, כא): "לוה רשע ולא ישלם", והרי אין לו מה לשלם, מדוע א"כ רשע יקרא. ואמר במתק לשונו, דאדרבא, הא דאין לו מה לשלם הוא משום שאינו מכיר שחייב, כי על דברים שהאדם מרגיש שהוא מחויב, דואג הוא שיהיה בידו לשלם. וזהו היסוד של אמירת תודה, שמכיר שהוא מחויב ולכך הוא מודה. לכן, כשאדם מודה לקב"ה על חסדיו הגדולים ומבקש מחילה על חטאיו, הרי הוא מתוודה שהוא מחויב, ואף שהודה כבר, מרגיש הוא שעדיין הוא חייב ואינו יכול לשלם. זוהי התודה הגדולה ביותר שיכול האדם לתת לקב"ה, ועבור זה מתקיים בו: "ועתה נשאת עון חטאתי סלה", כי בהכרתו זו שהוא חייב, הוא מתרצה לקב"ה.

יסוד כבוד הרב הוא להכיר ולהודות שא"א לשלם את החוב הגדול לרב, ומה שיש לשלם לו, הוא רק את ההכרה שחייב לו ללא גבול.

שיחה שמסר מרן ראש הישיבה זצוק"ל בג' טבת תשנ"ו יום הזכרון של מרן רה"י הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל.

ביום הזכרון של רבינו הגדול, שר התורה, הגר"ח זצוק"ל, עת אנו מעלים את זכרו, חובה עלינו להתבונן בגודל חיוב הכרת הטוב שאנו חייבים לו. הכרת טובה על התורה, ועל אהבת התורה ועל יראת השמים שהוא נטע והשריש בקרבנו.

רבינו זצ"ל רגיל היה לומר, שחיוב הכרת הטוב הוא השורש של מצות חיוב כבוד רבו. והיינו, דחיוב כבוד רבו הוא משום הכרת הטוב. ובאמת דכ"כ בספר החינוך (מצוה לג) לגבי חיוב כבוד אב ואם: "משרשי מצוה זו שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזה מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלקים ואנשים". את גודל החיוב של הכרת הטוב – היה אומר רבינו – אנו למדים מדברי חז"ל במדרש (שמות ד, ב) עה"פ: "וילך משה וישב אל יתר חותנו" (שמות ד, יח) ואחז"ל: "בשעה שאמר לו הקב"ה (שם ג, י): "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה", א"ל רבון העולם איני יכול, מפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחבירו, נפשו חייב לו וכו'. לכך אמר משה לפני הקב"ה: קבלני יתרו ונהג בי כבוד איני הולך אלא ברשותו".

הקב"ה אומר למשה רבינו שילך למצרים לגאול את ישראל, כל גאולת עם ישראל תלויה בו, ועם כל זאת אין משה יכול למלא את השליחות בלא קבלת רשות מיתרו, כי הוא מחויב לו הכרת טובה ואת נפשו הוא חייב לו, והסכים עמו הקב"ה. ואם חיוב הכרת הטוב ליתרו גדול הוא כל כך, כמה גדול החיוב לרבו שפתח לו פתחי חכמה והכניסו לעולם התורה והיראה, ודאי שנפשו הוא חייב לו בלי גבול ושיעור. ובזה יבואר נמי החומר הנורא של עוון "מורה הלכה בפני רבו", כי הוא פורק מעל עצמו את הכרת הטוב ואת העול של "נפשו הוא חייב" כלפי הרב.

*

והנה הענין של הכרת הטוב הוא, ראשית להכיר שקיבל טובה מחבירו, ומלבד זאת מחויב הוא להרגיש שאמנם הוא חייב לחבירו, וכל זמן שלא פרע לו נשאר עדיין מחויב. "הכרת הטוב" פירושה, הכרה בחוב המוטל עליו כלפי חבירו.

גם כשמודה לחבירו על הטובה שעשה עמו, כלולים בזה ב' עניינים. האחד, הוא מלשון תודה שמודה לו על שעשה עמו טובה. והשני, הוא מלשון הודאת בעל דין שמודה שקיבל טובה מחבירו. שני עניינים אלו נכללים בחיוב הכרת הטוב.

תחת טובה, והייתם כפויי טובה כלפי אביכם. וזהו שאמרו במדרש: "אוי לנו מיום הדין", דאם מפני יוסף נבהלו ולא יכלו לענות אותו מפני הבושה, מה גדולה תהיה הבושה ביום הדין הגדול והנורא מלפני הקב"ה. דעיקר הבושה של האחים היתה על כך שהוכיח אותם שהם כפויי טובה ומשלמים רעה תחת טובה שזהו הבזיון הגדול שבעולם, וזהו הפחד מיום הדין, אוי לבושה שתהיה אז כשיראה האדם ששילם כמעט תמיד רעה תחת הטובה שקיבל מהקב"ה בלי שיעור ובלוי גבול.

*

וכתב רבינו יונה באבות (פ"ג מ"א): "ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", כי איך יחטא האדם אם ידע שמלבד הפורענות שיהיה לו על חטאו, עוד יתבייש בושה גדולה. והבושה היא גדולה מן הבושה בעוה"ז, "כי טבע הגוף משכח, וכי יעשה האיש דבר כיעור בגוף ובנפש ויתבייש עליו מבני אדם, לשנה או לשנים ישכח הדבר וילך הבושת מעליו, גם כי לא ישכח מלבו, יהיה לו הדבר ישן נושן והוסרה קצת הבושה וכו'. אך בהיות הנפש לבדה, אין שכחה לפני כי כולה ברה וזכה ואין שום טבע מהגשמיים בתוכה. וכשמתביישת לפני מ"ה הקב"ה, לעולם ולעולמי עד תעמוד הבושה כאותה שעה שהיתה עומדת לפניו, וכמו הפעם היא תעמוד מבויישת לעולם". עפ"י דבריו נבין עתה יותר את משמעות דברי חז"ל: "אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה".

את הטעם שכה פחותה היא מידה זו של כפיות טובה, אנו מוצאים בדברי הרלב"ג על הפסוק במשלי (יז, יג): "משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו", ופירש הרלב"ג: "וזאת משתי סיבות. האחת, מפני שהאנשים לא ישתדלו להטיב לו, לפי שהם רואים שהוא משיב רעה תחת טובה, ולזה כאשר תהיה הרעה בביתו לא תסור משם, כי לא ישתדל אדם בהסרתה. והסיבה השנית היא, כי זה העונש ראוי שיבא עליו מהשם יתברך על זאת התכונה הפחותה. כי היא תמנע האדם מכל הטובות והשלמויות. וזה כי האדם נכנע להשי"ת מפני ריבוי הטובות אשר הוא גומל אותו תמיד, ומי שלא יכיר לאנשים הטובה שהם עושים לו, לא יכיר להשי"ת בטובות שהוא חונן אותו, ויהיה זה סיבה אל הכפירה בשם יתברך".

כמה פחותה היא מידה זו של כפיות טובה, עד שמונעת היא מהאדם מלהגיע למדרגה רוחנית כל שהיא. דכשאינו מכיר שהוא מחוייב על טובה שקיבל, הרי זה או משום שאינו מכיר כלל שקיבל, או שמרגיש שמגיע לו מה שקיבל. אדם זה לא יכנע מלפני הקב"ה, שהרי סובר דמה שמקבל מגיע לו בדין, ומה שאין לו, הרי הוא בא בטרוניא על חסרונו, וזו סיבה לכפירה בהשגחה ובהנהגת ד' יתברך עם ברואיו.

לעומת זאת, מידת הכרת הטוב הינה מדרגה גבוהה ביותר, ואותה ראה דוד כמה טובה היא. בעל מידה זו יודע שלא מגיע לו כלום, ומה שהקב"ה נותן לו הרי זה חסד חנם, ולכן, הוא

והנה בפרשת מכירת יוסף נחלקו שבטי י"ה בפסק דינו של יוסף. האחים דנוהו בפסק דין של סנהדרין גדולה שהוא חייב מיתה, ואילו ראובן חלק עליהם וסבר שאינו חייב מיתה. ואמרה התורה (בראשית לז, כב): "ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם וגו' למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו". ופרש"י: "רוה"ק העידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו שיבא הוא ויטלנו משם". ויש לדקדק, דהא עיקר כוונת ראובן היתה להצילו מידם, וא"כ מה הוסיף הכתוב: "להשיבו אל אביו", שנראה לכאורה כמיותר.

וכן אנו מוצאים להלן (בראשית מב, כא-כב) כשהאחים מתוודים ואומרים: "אבל אשמם אנחנו על אחינו", אמר להם ראובן: "הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש". ופרש"י: "דמו וגם דם הזקן", גם צערו של יעקב נדרש כאן. האחים דיברו רק על יוסף ואילו ראובן הוסיף וראה בזה גם את צערו של אביו. הוא חש הכרת טובה לאביו ושאת נפשו הוא חייב לו, והרי פתח גדול פתח להם אביהם וכמה הם חייבים לו. ראובן הרגיש מיד שדם הזקן נדרש כאן. ולכן, גם בתחילת פסק הדין היה במחשבתו מלבד הצלת יוסף גם "להשיבו אל אביו", מכח הכרת הטובה לאביו הוא רצה להשיב אליו את יוסף.

כאשר ציוה יוסף לשים את הגביע בפי אמתחת הקטן, אמר לאשר על ביתו לרדוף אחריהם ולומר להם: "למה שלמתם רעה תחת טובה" (בראשית מד, ד), שהרי הוא נתן להם מזון וכלכל אותם, והם שילמו לו רעה כשלקחו את הגביע. אך הרי הם לא לקחו את הגביע, וא"כ איך אמר להם יוסף כדברים האלה. ניתן לפרש שיוסף רצה לרמוז להם: "למה שלמתם רעה", וכוונתו היתה על צערו של אביהם, "תחת טובה", שהרי אתם חייבים לו הכרת הטוב בלי גבול ובלוי שיעור.

והנה הקשה הבית הלוי, דכשנתודע יוסף לאחיו אמר להם: "אני יוסף, העוד אבי חי, ולא יכלו אחיו לענות אותו", ופירש רש"י "מפני הבושה". וקשה, שהרי כמה פעמים אמרו לו שאביהם חי, והם דרשו מיוסף להשיב את בנימין לאביו כי נפשו קשורה בנפשו, וא"כ מה חוזר יוסף ושואלם: "העוד אבי חי". ועוד קשה, דאיתא במדרש רבה (ובילקוט ויגש רמז קנ"ב) הוא בשינוי מעט): "אמר אבא כהן ברדלא, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קטנן של שבטים לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו. לכשיבא הקב"ה ויוכיח לכל אחד לפי מה שהוא עאכו"כ". ויש להקשות, היכן מצאנו בכתוב שיוסף הוכיח את אחיו שממנו נעשה ק"ו ליום הדין.

וביאר בעל בית הלוי, דיוסף אמר לאחיו: מדוע אתם טוענים שאתם חוששים לצערו של אבא, "אני יוסף העוד אבי חי", כלומר, האם עדיין יכול הוא לסבול את הצער הזה שאיני נמצא אצלו, ולא נתכוון יוסף לשאול אותם האם אביו חי, אלא להוכיחם. ועיקר כוונתו של יוסף בשאלה זו "העוד אבי חי" היתה למה ציערתם את אבא כל כך, ולמה שילמתם לו רעה

נקרא בלשון הפסוק "עובד אלקים", כי הוא בבחינת עבד בלי הפסקה. כך היתה גם קבלת עול התורה של רבינו, הוא למד בלי שיעור ובלי מספר, והיה תמיד במצב של עבד ד', שאין זמן וקץ לעבודתו.

*

כאן המקום אתנו להזכיר את הרבנית ע"ה שנסתלקה בשנה זו, שהיתה שותפה מלאה בכל מפעל חייו, והיתה בעזרתו בכל עבודתו הגדולה, וזהו שאמר ר"ע לתלמידיו: "שלי ושלכם שלה היא" (כתובות סג, א). וקשה, אטו אשתו למדה תורה? אלא ר"ע הכיר טובה לאשתו שעל ידה למד תורה. הוא ידע שע"י עזרתה בכך ששלחה אותו ללמוד תורה הגיע לדרגתו הגבוהה, וא"כ הוא מחויב לה מצד הכרת הטוב את כל תורתו, ולכך אמר: "שלי ושלכם שלה היא", ובבחינה זו היתה גם הרבנית ע"ה.

אמר הכתוב (דברים לב, ו): "הלד' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם, הלא הוא אביך קנך, הוא עשך ויכוננך", וביאר בספורנו: "עם נבל, בזוי בהיותך כפוי טובה, ומשלם גמול רע למיטיב, על היפך הנדיב הנכבד בהיטיבו למי שלא הטיב עמו מעולם". הבזיון הגדול שבעולם הוא "משיב רעה תחת טובה", והוא הנקרא נבל. מכאן נבע הפחד הגדול של השבטים שנבהלו מפני יוסף, הם נבהלו וחששו שמא נדבק בהם קורטוב מן התכונה הפחותה של כפיות טובה.

ובשמואל א (פרק כה) מסופר אודות נבל הכרמלי, ששלח דוד אליו ביום שעשה משה על גזיזת צאנו, וברכו דוד לשלום, ואמר לו שכל זמן שהיו הרועים של נבל במדבר אם נצרכו לעזרה, היו מבקשים מדוד ואנשיו והם לא השיבו ריקם ואף שמרו עליהם ועל צאנם, ועתה מבקש ממנו דוד שיתן מהסעודה שהכין גם עבורם, ודחאם נבל בבזיון, וכך כתוב שם (פסוק כא): "ודוד אמר אך לשקר שמרתי את כל אשר לזה במדבר, ולא נפקד מכל אשר לו מאומה, וישב לי רעה תחת טובה". וכמו שנתבאר, שמידה זו של כפיות טובה פחותה ומגונה היא עד מאד. וענתה לו אביגיל אשת נבל (פסוק כה): "כי כשמו כן הוא, נבל שמו ונבלה עמו", כי מידת כפויי טובה מידה בזויה היא עד מאד, והיא תקרא נבלה, ובעל המידה הזאת "נבל" שמו.

ולהיפך, הכרת הטוב היא הטובה שבמידות. וכמו שאמרו חז"ל "כיון שראה דוד היאך ההודיה טובה, אמר הודו לד' כי טוב", מה טובה ההודאה, מה טוב להכיר טובה לקב"ה על חסדיו עמנו, כי אין לנו מה להשיב לד' מלבד תחושת חובת העבדות וההודיה לקב"ה, ולהיות עבד ד' בעמל התורה.

רבינו זצוק"ל היה הדוגמא הגדולה של הכרת הטוב לקב"ה ולכן עמל בתורה בלי הפסק. כמה הכרת הטוב אנו חייבים לו לרבינו זצ"ל בזה שפתח לנו פתחי החכמה והכניסנו לשערי חיים לעולמי עד.

אינו שוכח את ד' יתברך, והוא מודה לו על כל נשימה ונשימה. וכן יודע שהוא מחויב לד' ואינו יכול לפרוע את חובו, ועי"ז הוא מגיע עד לכדי שמשעבד את כל עצמותו לקב"ה.

*

על פגישת יעקב אבינו עם יוסף הצדיק במצרים נאמר בתורה (בראשית מו, כט): "ויאסור יוסף מרכבתו ויעל וגו', ויפל על צואריו, ויבך על צואריו עוד". ופרש"י: "אבל יעקב לא נפל על צואריו יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע", וכבר הקשו העולם, מה ראה יעקב אבינו לקרוא קר"ש דוקא באותה שעה. ואם היה אז זמן קר"ש, מדוע גם יוסף לא קרא. וכתב על כך המהר"ל בגור אריה וז"ל: "אמנם יש לדעת ענין קר"ש שהיה קורא, ובזה יתורץ מה שלא היה קורא יוסף קר"ש. לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, בא בלבו אהבתו ויראתו של הקב"ה איך מידותיו הן טובות ושלימות, ומשלם שכר טוב ליראיו, וזהו מידת החסידים אשר יקרה להם טוב, מתדבקים אל הקב"ה על הטובות והאמת שעשה עמהם, וזהו קר"ש שבו נזכר ייחוד מלכות שמים ואהבתו, וראוי היה לקרות קר"ש, כאשר בא אליו יוסף אחר הצער הגדול אשר היה לו בעבורו, ועתה רואה אותו מלך, היה אוהב את הקב"ה אשר עושה לו זה וקיבל מלכותו ואהבתו ויראתו".

כך התבטאה הכרת הטוב אצל האבות הקדושים, דאף שהיה יעקב אבינו עבד ד' יתברך בכל עצמותו ודבק בו תמיד בכל נפשו, עם כל זאת בשעה שהקב"ה עשה עמו עוד חסד, מיד התעוררה אצלו התעוררות חדשה של אהבה ויראה לקב"ה, והוא קיבל על עצמו מחדש ובתוספת כח את עול מלכותו ואת הדביקות בו יתברך.

אצל רבינו ראש הישיבה זצוק"ל היתה מידת הכרת הטוב יסוד מוצק שאין לנטות ממנו. את הכרת הטוב ואת ההודאה שלו לקב"ה הוא ביטא בחייו על ידי עול התורה שקיבל עליו. לא היה אצלו הבדל בין יום ללילה, בכל הזמנים והמצבים, ואף בתקופות הקשות שעברו עליו בעת שהישיבה נדדה בכמה מקומות, בכל הזמנים והמצבים שפתותיו מרחשן דברי תורה וכל התורה היתה סדורה על לשונו.

איתא בגמ' (חגיגה ט, ב): "מאי דכתיב (מלאכי ג, יח): 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלקים לאשר לא עבדו' וכו', ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד". והביאור בזה הוא, דהשונה פרקו ק' פעמים, אף שעמל ק' פעמים ללמוד את פרקו, שהוא עמל קשה ומפרך, מ"מ כששנה ק' פעמים הרי הוא חי בהרגשה שכבר יצא ידי חובתו, אטו ק' פעמים מילתא זוטרתא היא, ובעטיה של הרגשה זו סרה ממנו תחושת חובת העבדות, ולכך הוא נקרא "אשר לא עבדו", שכבר אינו עבד. לעומת זאת, מי ששנה פרקו ק' פעמים וממשיך עוד, הוא חש שעדיין לא נגמרה העבודה, דאטו יכול אדם לשלם לקב"ה על מה שנתן לו, וא"כ הוא מרגיש שעבודתו צריכה להמשך בלי הפסק, הוא

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Chanukah: Capturing the Ohr Haganuz

Harav Hagoon Peretz Tarshish Shlita

The Gemara in Shabbos, in Bameh Madlikin, cites Rav's statement that the wicks and fuels that the chachamim forbade for use for Shabbos candles may be used for the Chanukah candles. The problem with those wicks is that the fire doesn't catch onto them so well, so Chazal were concerned that on Shabbos, a person might try to fix the flame. But those limitations, as well as the limitations of which oils may be used, do not apply to Chanukah lecht.

There is a beautiful vort that explains the deeper difference between Shabbos and Chanukah lecht. The passuk states: **וְהָיָה הַגֹּף לְכֶסֶף וְהַנֶּשֶׁמָה לְעֵץ**, which can be understood as follows. Hakadosh Baruch Hu provides us with a guf and a neshamah; the guf is like the vessel, and the neshamah is like the wick. He gives us oil - i.e., sustenance - but we have to provide the fire, the flame. That's our avodah - to serve Hakadosh Baruch Hu with a bren.

Do we serve Him with a bren, or are we flickering out?

Shabbos has an exceptional koach; it is extremely kadosh, described as **נועם הנפשות**. But there are some people - some psilos and shemanim - whose neshamos even Shabbos can't ignite. But when Chanukah comes, Chanukah is so uplifted and its light is so great that even those whose neshamos are not kindled by Shabbos can become ignited on Chanukah.

What does this mean for us? How can we feel the ohr of Chanukah? How can we make sure that it has an impact on us?

Publicizing the Hidden Testimony

Chazal tell us that the menorah was an eidus that the Shechinah resided among Klal Yisrael, because the ner hamaaravi never went out. Eidus is testimony that witnesses give before beis din, which is a public place; everyone can see what goes on there. Yet the eidus of the menorah was hidden deep inside the Beis Hamikdash. To get to see the menorah, a person would first have to travel to Yerushalayim and make his way to the Har Habayis. From there, he would have to enter the Cheil, and then the Ezras Nashim, and then the Ezras Yisrael, the Azarah, and the Ulam, until he would finally make it into the Heichal.

In reality, though, it wasn't possible for the vast majority of Klal Yisrael to witness this testimony. The only ones who were zocheh to see the lit menorah and the ner hamaaravi were the Kohanim who entered the Heichal to light the menorah and bring the ketores.

If so few people actually saw the menorah, why was it called eidus?

The answer is that we can all be zocheh to experience this eidus - if we go deep, deep inside and connect to Yerushalayim, to the Beis Hamikdash, to the Heichal.

This is what we are supposed to do when we daven - we're supposed to be mechaven k'neged Yerushalayim and the Kodesh HaKodashim. Once we go deep inside and reach that pnimiyus, we can reach the recognition that the Shechinah resides among Klal Yisrael.

Chazal instituted that although the eidus of the menorah was usually hidden away in the Heichal, on Chanukah we are meant take that eidus and publicize it to everyone, placing our menorah at the entrance of the house or courtyard for pirsumei nisa. Normally, it is very hard to access that pnimiyus, but on Chanukah its readily available, right at our front door or in our window.

Don't Leave it Outside!

Yet even though today the menorah is placed where all can see it, it still has not lost its essence, which is the ohr haganuz. That light is still very hidden, but Chazal gave us an opportunity to connect with it. It doesn't happen by itself, however. If we want to acquire that hidden light, we have to work on ourselves and become pnimi, until the light becomes part of our inner essence - which was exactly the point of the war between the Chashmonaim and the Yevanim.

The koach of Yavan was their chochmah, which we call chochmah chitzonis. They worshiped superficiality: external beauty and the perfection of the body. These are things that may be necessary for Olam Haze, which is a world of superficiality, but Klal Yisrael's world is an olam pnimi, as represented by the menorah, which was hidden deep inside the Heichal.

The only way to fight chitzoniyus is through pnimiyus, but sometimes it's very hard to get there. The Eibishter gave us this yom tov of Chanukah, and Chazal instituted the public lighting of the menorah, so that what's usually deep inside can now be found outside, which makes it easier for us to acquire it. But that acquisition is only the beginning; to have a true kinyan and be zocheh to the ohr haganuz, we have to take this light and internalize it.

We still have time to chap arein and be zocheh to the lights of Chanukah, so that we can become pnimiyus'dike menschen. Then, our Torah and avodah will not be merely external, but will represent our innermost essence.

Ah freilechen Chanukah!